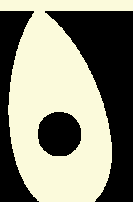
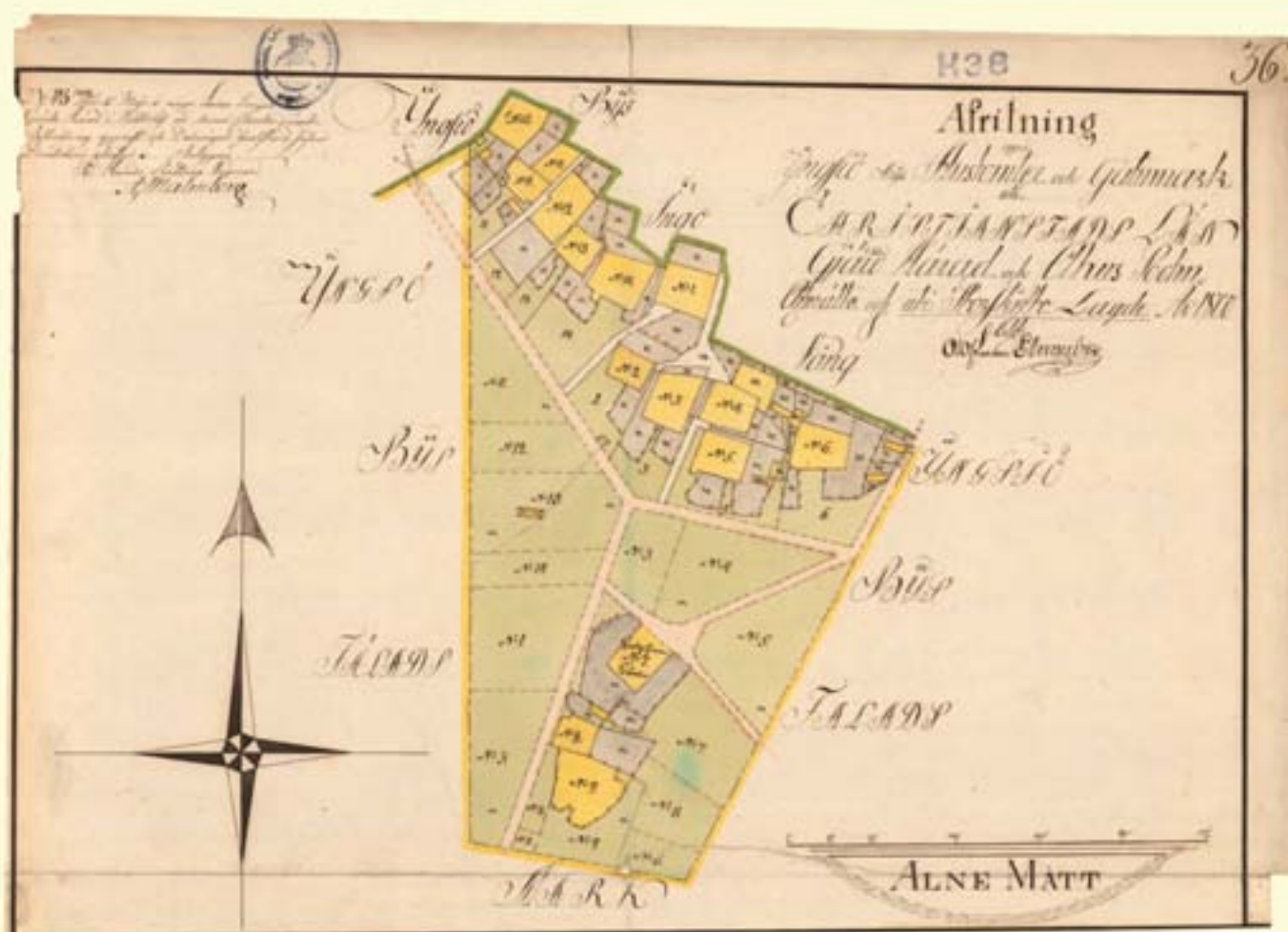

Yngsjö S:25

Arkeologiska förundersökningar 2010

Jan Kockum

Rapport 2010:16

Yngsjö S:25

Arkeologiska förundersökningar 2010

Jan Kockum

Fornlämningsnr: 114
Yngsjö S:25, Åhus socken
Kristianstads kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134

291 22 Kristianstad

Telefon (Regionmuseets växel): 044-13 58 00

Malmö

Box 406

20124 Malmö

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2010 Sydsvensk Arkeologi AB

Rapport 2010:16

Omslag: Karta från 1800 över Yngsjö by

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	6
Läge och topografi	6
Historik och fornlämningsmiljö	6
Undersökningsresultat	8
Förundersökning 431-2239-10	8
Schakt 1	8
Schakt 2	8
Schakt 3	9
Schakt 4	9
Schakt 5	9
Schakt 6	9
Förundersökning/schaktningsövervakning 431-3636-10	9
Schakt 7	10
Schakt 8	10
Schakt 9	10
Diskussion	10
Referenser	10
Administrativa uppgifter	11
Bilagor	12
Bilaga 1 Sektioner	12
Bilaga 2 Situationsplan	13

Fig. 1. Yngsjö i Kristianstad kommun, Skåne.

Fig. 2. Undersökningsområdet och omgivande fornlämningar markerade. Utdrag ur fastighetskartan, blad 2E 9a.

Sammanfattning

Inför uppförande av ny förskola/fritidshem samt kringliggande landskapsåtgärder har två arkeologiska förundersökningar gjorts. Då båda ingick i samma exploatering och hade samma beställare redogörs för båda inom samma rapport.

Det aktuella exploateringsområdet sammanfaller med en yta som under historisk tid utgjort en del av en allmänning. Vid undersökningarna togs sex respektive tre schakt upp. Dessa visade en homogen bild av exploateringsytan. Det kunde konstateras torv-, ler- och sandlager vilka vittnar om tidigare våtmarker som blivit översandade i omgångar. Trots partiell schaktning på upp till två meters djup under befintlig marknivå påträffades inga äldre lämningar är 18-/1900-tals anläggningar.

Inledning

Kristianstad kommun, C4 Teknik, har för avsikt att anlägga en ny förskola/fritidshem inom fastigheten Yngsjö S: 25. Fastigheten är belägen inom Yngsjö historiska bytomt, fornlämning 114 i Åhus socken, varför Länsstyrelsen i Skåne län beslutade att en arkeologisk förundersökning skulle genomföras. Undersökningarna genomfördes under perioden 100517–100521 (431-2239-10) respektive 100517–101019 (431-3636-10) av arkeolog Jan Kockum vid Sydsvensk Arkeologi AB.

Läge och topografi

Den historiska byn Yngsjö ligger knappt tre mil söder om Kristianstad, halvannan kilometer in från Hanöbukten. Idag har emellertid byn expanderat som badort och når ända ner till bukten.

Förutom havet, sandstrand och strandskog är det fullåker-landskapet som präglar området. Området är flackt och ligger ca 3 – 4 m ö.h. Den naturliga undergrunden består i området av sand. Den aktuella ytan är idag en grusplan.

Historik och fornlämningsmiljö

Fastigheten är belägen inom Yngsjö historiska bytomt med ett äldsta belägg från 1135. Byn är upptagen som fornlämning RAÄ 114 i Åhus socken. Enligt en historisk karta från 1800 sammanfaller undersökningsområdet med ett gränsområde mellan mark tillhörande gårdarna 3 och 4. Norr om undersökningsområdet ligger gårdarna 2 – 6 med tofter tätt placerade och söder om ligger gårdsläge 7. I det äldsta kartmaterialet från början av 1800-talet sammanfaller exploateringsytan således med ett obebyggt område. Det har emellertid visat sig vid andra byundersökningar att bebyggelsemönstret inom bytomten sällan är statisk och att tidigare faser kan påträffas i ytor som i det historiska kartmaterialet är tomma från bebyggelse.

Inom byn samt i dess närmaste omgivning (i detta fall inom en radie av 1 km) har det även framkommit omfattande förhistoriska lämningar. I den östra delen av bytomten har det påträffats en trindyxa (RAÄ 150) Omedelbart nordost om finns en Ertebölleboplatz registrerad (RAÄ 94) samt strax söder och norr om byn – två icke närmare daterade – förhistoriska boplatser (RAÄ 19 och RAÄ 87). Slutligen finns det strax väster om byn registrerat två lösfynd i form av en trindyxa samt en plattformskärna (RAÄ 127 samt RAÄ 48).

Fig. 3. Undersökningen (rödmarkerad) i förhållande till skolan.

Cirka 200 m söder om nu aktuell yta, inom fastigheterna 3:7 och 7:29 och i utkanten av den historiska bytomten, genomfördes 1989 en arkeologisk förundersökning. Här grävdes fem schakt om sammanlagt 228 löpmeter. Inget av antikvariskt intresse framkom. Under 2009 gjordes en förundersökning i form av en schaktningsövervakning inför anläggandet av en busshållsplats med pendlarparkering inom fastigheterna Yngsjö 229:2 och 229:4. Vid undersökningen schaktades ner till ett djup av 0,2 m under befintlig marknivå. Inget av antikvariskt intresse framkom, dock kan det finnas lämningar kvar under parkering och busshållsplats (Edring 2009).

Delar av RAÄ 94 har undersökts vid två tillfällen, 1992 och 2008, varvid lämningar från Erteböllekultur i form av kultur-lager, anläggningar, flinta, keramik och välbevarat benmaterial framkommit samt även lämningar från neolitikum/bronsålder (Carlie 1993; Wilhelmson 2008). I sammanhanget – för att belysa den rikliga förekomsten av mesolitiska lämningar i detta kustområde – bör även fornlämning RAÄ 151 nämnas, även om den ligger knappt 4 km söder om aktuell undersökning. Här påträffades under 2006 en mesolitisk boplats från Kongemosekultur med lämningar efter en hydda samt diverse flintartefakter. Boplatsen, som idag ligger cirka 1,1 km in från kusten, låg på sin tid sannolikt invid en mindre vik eller lagun, liksom RAÄ 151 (Edring 2007).

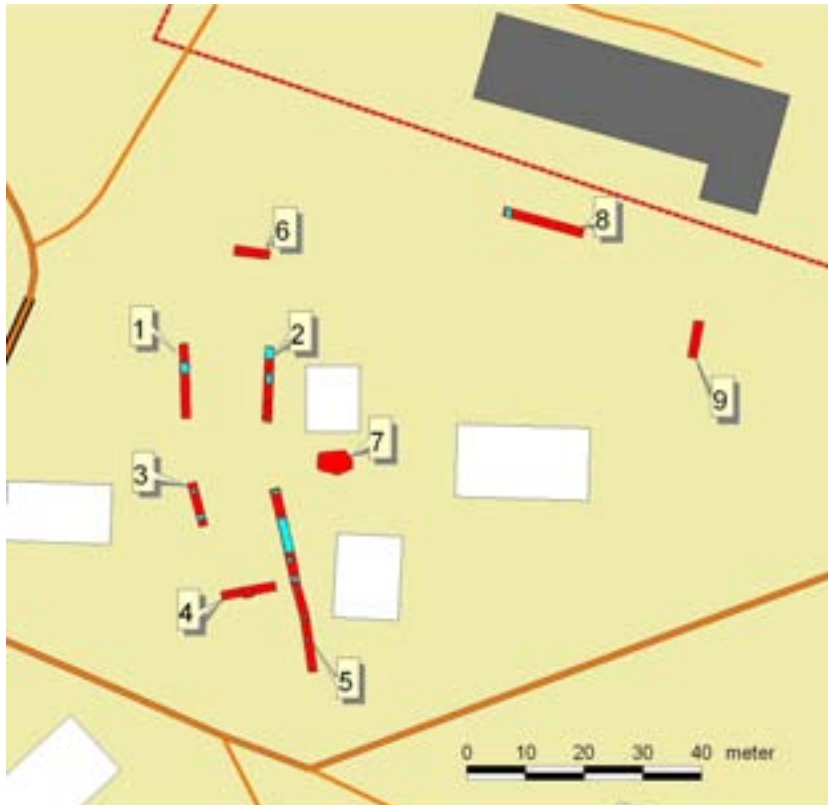

Fig. 4. Schaktöversikt med schakten 1–9.

Undersökningsresultat

Förundersökning 431-2239-10

Vid undersökningen togs sex schakt upp om sammanlagt ca 80 löpmeter. Schaktbredden var ca 1,5 m och schaktdjupen varierade mellan 0,3–0,9 m, undantaget ett djupschakt på 2 m.

Schakt 1

Schaktet grävdes i nordsydlig riktning och var 13 m långt. djupet varierade mellan 0,4–0,5 m. I den norra delen av schaktet påträffades ett lager (AL 270) i vilket det grävdes en provruta (se bilaga 1). Lagret bestod av två horisonter tolkade som äldre markhorisonter. I lagret påträffades byggnadsmaterial som är samtida med befintlig bebyggelse.

I övrigt påträffades inget av antikvariskt intresse i denna del av undersökningsområdet.

Schakt 2

Schakt 2 grävdes parallellt med schakt 1 och var även det ca 13 m långt. I den norra delen av schaktet framkom ett kulturlagerområde (AL 345). Här grävdes en provruta som visade en äldre

markhorisont motsvarande AL 270 i schakt 1. I markhorisonten fanns en grop med avfall från 18–1900-tal (se bilaga 1).

I den mellersta delen av schaktet påträffades en grop (AG 278) med dimensionen 1,9 x 0,9 m. Gropen var ca 0,2 m djup och innehöll sopor från 18–1900-tal (se bilaga 1).

I den sydligaste delen av schaktet grävdes en större provruta. Denna visade en naturlig stratigrafi med vattenavsatta lager samt fossil matjord och flygsand (OS 274, se bilaga 1).

Schakt 3

Schaktet var drygt 7 m långt och grävdes söder om schakt 1 med nordsydlig orientering. I den södra delen fanns en ledningsnedgrävning (AZ 256) och i den norra delen en grop (A 260). I gropens fyllning påträffades tegel från 18–1900-tal (se bilaga 1).

Schakt 4

Schaktet grävdes söder om schakt 3 och hade en öst–västlig orientering. Inget av antikvariskt intresse påträffades, men en provgrop grävdes ner till 2 meters djup. Den övre 0,3 metern bestod av matjord, medan följande 1,7 m bestod av naturlig sand.

Schakt 5

Schakt 5 grävdes öster om schakt 4 och var ca 32 m långt. I den nordligaste delen påträffades fortsättningen på AZ 256, i schakt 5 inmätt som AZ 244. Ytterligare tre ledningsschakt påträffades i schaktets mellersta del (AZ 235, 248 och 252).

I den mellersta delen påträffades även en grop (AG 334) som innehöll tegel och fajans/kakel från 18–1900-tal och i den södra delen en grop (AG 311) som innehöll tegelfragment. Mellan groparna fanns ett dike med öst–västlig orientering som bland annat innehöll tegel, fajans och yngre rödgods daterat till 18–1900-tal (se bilaga 1).

Schakt 6

Schaktet var drygt 6 m långt och grävdes i öst–västlig riktning norr om övriga schakt. I schaktet påträffades inget av antikvariskt intresse. Dock grävdes en mindre provgrop (OS 409) som visade en naturlig stratigrafi med sand torv och lera (se bilaga 1).

Förundersökning/schaktningsövervakning 431-3636-10

Vid schaktningsövervakningen togs tre schakt upp för ledning samt för lektyr. Schaktnumreringen fortsätter från förundersökningsdelen.

Schakt 7

Schaktet mätte ca 6 x 7 m och var som djupast ca 1 m. I området fanns sedan tidigare schakt för ledningar, vilket skulle följas för nya. Uppschaktningen av befintligt schakt följdes inte. Inget av antikvariskt intresse påträffades.

Schakt 8

Schaktet mätte ca 14 x 1,7 m och hade ett djup om ca 0,4 m. Matjorden utgjorde 0,3 m sedan följde naturlig undergrund i form sand. I schaktets västra ände framkom en sentida nedgrävning. Inget av antikvariskt intresse påträffades.

Schakt 9

Schaktet mätte ca 6,5 x 1,7 m och hade ett djup om ca 0,3 m. i schaktet framkom rivningsmassor och grundstenar, dock av sentida datum. Inget av antikvariskt intresse framkom.

Diskussion

Undersökningen visade att det inom området inte finns några spår efter någon tidigare aktivitet än från tiden för den befintliga bebyggelsen. Stratigrafin pekar snarare på att området under perioder har utgjorts av våtmark, vilket kan förklara varför området så sent som i kartmaterialet från 1800-tals är obebyggd allmänning.

Sydsvensk Arkeologi finner inga antikvariska hinder för att byggprojektet skall fullföljas.

Referenser

- Carlie, L. 1993. *Arkeologisk undersökning 1992, Yngsjö 5:31*, Åhus sn, Skåne. Kristianstads läns museum rapport 1993:13. Kristianstad.
- Edring, A. 2007. En kongemoseboplats i Yngsjö. *Rapport Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne 2007:14*. Kristianstad.
- Edring, A. 2009. Yngsjö 2291:1 och 229:4. Arkeologisk förundersökning 2009 *Rapport. Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne. 2009:74*. Kristianstad.
- Wilhelmsson, H. 2008. Mesolitikum i Yngsjö. *Rapport. Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne. 2008:43*. Kristianstad.

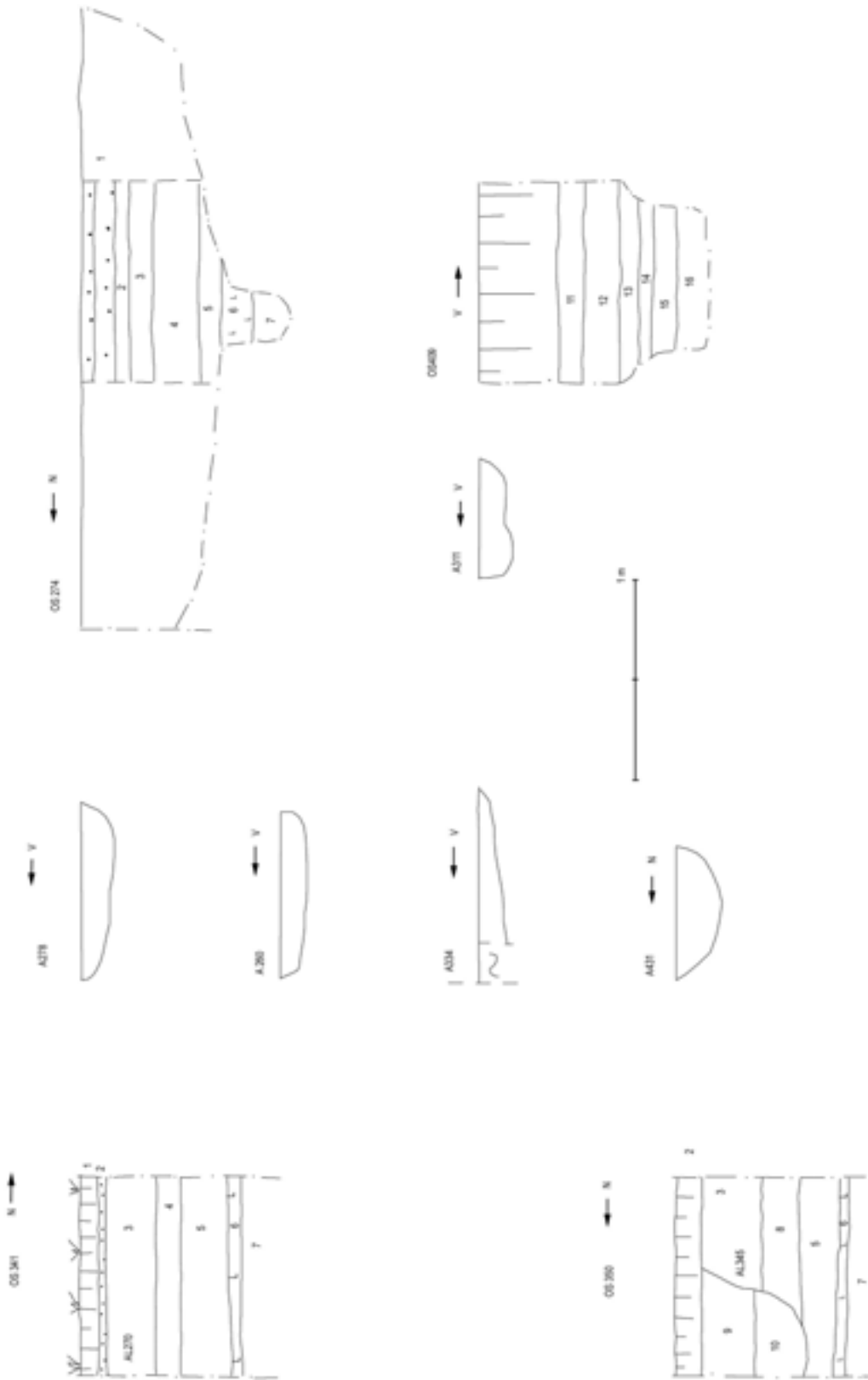
Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB dnr:	100007
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-2239-10/431-3636-10
Datum för beslut:	100311/20100311
Län:	Skåne
Kommun:	Kristianstad
Socken:	Åhus
Fastighet:	Yngsjö S:25
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 2E 9a
Koordinatsystem:	RT 90 2,5 gon väst
X koordinat:	6,196,040.22
Y koordinat:	1,401,440.34
Höjdsystem:	RH 70
M ö.h.	ca 4
Fältarbetstid:	100517–100521/100517–101019
Antal arbetsdagar:	4
Antal arkeologtimmar:	32
Antal maskintimmar :	16
Exploateringsyta:	ca 1 300 m ²
Undersökt yta:	ca 120 m ² /75 m ²
Platschef:	Jan Kockum
Personal:	Jan Kockum
Projektgrupp:	–
Underkonsulter:	Degeberga Grus & Schakt AB
Uppdragsgivare:	Kristianstads Kommun, C4 Teknik
Fynd:	Ej tillvaratagna
Dokumentationsmaterial:	Intrasisprojekt SA_100007, 1 A3 ritning, 27 digitalfoton
Beräknad kostnad:	77 000 kr exkl. moms/Löpande
Faktisk kostnad:	66 050 kr exkl. moms/14 500 kr exkl. moms

Bilagor

Bilaga 1 Sektioner

431-2239-10

Lagerbeskrivning:

- OS341 och OS 350: 1) Grässväll/grus. 2) Grus. 3) Äldre matjord. Mörkbrun humös sand med stort inslag av tegel, fogbruk. Samma material som i befintliga byggnader. 4) Brun humös sand med litet inslag av tegel. 5) Gul sand med rotgångar. 6) Blåbrun lera. 7) Blekgul sand. 8) Mörkbrun humös grov sand med inslag av ler. Stråk av gul sand. 9) Mörkbrun humös sand. 10) Fyllning med skrot, plåt, porslin, fajans, glas (18–1900-tal).
- OS274: Grus. 2) Vit sand, flygsad. 3) Äldre matjord. Mörkbrun humös sand. 4) Gul sand. 5) Mörk gråbrun torvig lera. 6) Blåbrun lera. 7) Blekgul sand.
- OS409: 11) Gul sand. 12) Torv. 13) Gul sand med rotgångar. 14) Grå sand. 15) Blåbrun lera. 16) Vit sand.
- A278: Mörkbrun humös sand med inslag av tegel, fajans och stengods. 1900-tal.
- A260: Mörkbrun humös sand med inslag av lera och träkol, tegelfragment, både gult och rött.
- A334): Brun humös sand med inslag av gul sand. Luddig övergång till steril som i detta fall består av lera. Fynd av tegel och fajans/kakel.
- A401) Mörkbrun humös grov sand, innehåller tegel, fajans, yngre rödgods, spik (18/1900-tal).

Bilaga 2 Situationsplan

431-2239-10

Sydsvensk Arkeologi AB Rapporter 2010

1. Vintrie Park - område C3, Bunkeflo sn, UN 2009, Kristian Brink
2. Kv. Nereus 1, Malmö, FU 2009, Joakim Frejd
3. Hedmanska gården, hus E., Malmö, FU 2010, Joakim Frejd
4. Skanör 40:3 och 40:4, Skanörs sn, FU 2010, Joakim Frejd
5. Fosie kyrka, Fosie sn, FU 2009, Per Sarnäs
6. Helsingborg, Gamla Staden 8:1, Helsingborg, FU 2010, Jan Kockum
7. Litiska analyser, på uppdrag av Blekinge Länsmuseum, Anders Högberg
8. Baggers plats, Malmö, FU 2009, Joakim Frejd
9. Stora Hammar 16:136 – ledningsarbeten, Stora Hammar sn, FU 2010, Per Sarnäs
10. Järnålder i Kulladal, Fjälkinge sn, FU 2009-2010, Tony Björk
11. Kv. Kaninen, Malmö, SU 2010, Per Sarnäs
12. Kv. Frans Suell 14 i Malmö, Malmö, FU 2010, Jan Kockum & Lars Jönsson
13. Stadslämningar på Vä 66:2, Vä sn, FU 2010, Tony Björk
14. Härlöv 50:53, Kristianstad, FU 2010, Tony Björk
15. Renovering och dränering av Uppåkra kyrka 2009–2010, Uppåkra sn, FU 2009–2010, Jan Kockum
16. Yngsjö S:25, Åhus sn, FU 2010, Jan Kockum

